

K materi.

Spisal *Kompoljski.*

Bilo je na tisti dan, ki je posvečen našim rajnkim, namreč na Vseh vernih duš dan. Nebo so pokrivali črni oblaki. Otožno so se plazili od gore do gore. Le redkokateri solnčni žarek jih je prodril in pokukal za trenutek na žalostne zemljane. Pa hitro se je zopet skrnil za oblake kakor da ne bi rad gledal teh solz, ki so danes tekle na zemljo, solz, potočenih za pokojniki.

Iz Zakotja je korakal okrog poldneva tistega dne Čurinov Lovro. To vam je bil štirinajstleten dečko, upadlih lic, živih oči in slabotnih udov. Na prvi pogled se mu je videlo, da ga ne hrani skrbna roka materina. Na levi rami je imel črevlje, zvezane tako, da mu je eden mahal po hrbtu, drugi po prsih. V desnici je nesel v rdeči rutici kos kruha in nekoliko jabolk, kar mu je dala Zakotnica, da bi imel za južino. Korakal je hitro med njivami po bližnjicah proti gozdu. Videlo se mu je, da se mu mudi.

Tako nekam žalostno in slovesno je bilo danes Lovru pri srcu. Kar nekaj ga je težilo notri v prsih. In vendar je šel k svoji materi, ki jo je imel nad vse rad. Še ta-le gozdiček prekoraka, in odpre se mu prostorna dolina, ki prebiva v nji njegova zlata mati.

Kmalu bo pri nji. In vse ji pove, prav vse, kar polni njegovo srce. — Kako veselje bo imela ona z njim, ko ga zagleda v lepi, novi obleki in v novem klobuku. Pa tudi črevlji njegovi so novi. Ravno včeraj jih je prinesel od črevljarja. Ljubi svoji materi pove, da je ni pozabil niti en dan, odkar sta se ločila. Podnevi, ko je sedel na paši pri Zakotnikovih, je često mislil nanjo. Zvečer, ko je legal spat, se je vselej spominjal v molitvi tudi svoje matere in svojega očeta, ki ga je komaj poznal. In še v sanjah se je večkrat pogovarjal z njo. — Pove ji tudi, da je vedno priden in pošten, kakor ga je učila, in da tudi vedno tak ostane. Zato ga pa imajo Zakotnikovi in tudi drugi ljudje, ki ga poznajo, radi . . .

Aj, takrat je bilo prijetno življenje, ko je bil še doma pri svoji materi! Ni se mu bilo treba potikati pri tujih ljudeh, da so mu dajali živeža in obleke, kar si je moral vse trdo prislužiti. Doma mu je pa vse preskrbela dobra mati. Uboga žena se je trudila od zore do mraka za svojega Lovra.

Prej je bilo še nekako, dokler je živel oče, Lovro se spominja kakor v sanjah, da so nekdam vsi živeli: oče, mati in on.

Stanovali so v mestu. On je bil takrat še prav majhen, tako da se le malo spominja tega. E, pa v mestu jim je šla trda, kakor mu je pravila pozneje mati. Oče je bil črevljjar, a ni imel dosti zaslužka. Stanovanje in hrana pa mnogo stane v mestu. Trpeli so pomanjkanje. Zato so se bili preselili pred nekaj leti na kmete. Tu se jim je nekaj časa godilo dobro. — A oče je vedno bolehal. Prinesel je kal svoje boleznì že iz mesta. Nekoč pa je legel in ni vstal več. Odnegli so ga na vaško pokopališče . . .

Od takrat se je slabša godila Lovru in materi. On je hodil še v šolo in ni mogel še ničesar služiti. Za vse je morala skrbeti samo mati. Ubožica je šivala skoro noč in dan, da sta se pošteno preživila. Veliko je trpela za Lovra in vendar ga je imela tako rada, kakor more le materino srce rado imeti svojega otroka. Seveda ni bila mati Bog ve kako zdrava, ker je toliko trpela. Pričela je pokašljevati prav tako kakor oče. Sin takrat še ni vedel, kaj pomeni tisto pokašljevanje. Zato je bil vedno dobre volje; saj je imel svojo zlato mater.

Mati je bila često žalostna. Lovro ni takrat vedel, zakaj. Izkušala je svojo žalost Lovru prikriti, pa je vendar ni mogla. Sedaj-le se še prav živo spominja nekega večera. Prav tako se mu zdi, kakor da bi se bilo to sinoči zgodilo.

Bil je hladen jesenski večer. Zunaj je brila ostra burja, in dež je lil curkoma. Mati je sedela pri mizi in šivala. Na drugem koncu mize je sedel on sam s knjigo v roki. Kar zažene mater kašelj, da je morala šivanje pustiti za nekaj časa. Lovro se ni dosti brigal zato, ker je bil že navajen. Hipoma ga vpraša mati:

„Lovro, kaj bi napravil, če bi umrla?“

„Služit bi šel“, odgovori kratko.

A mati ni rekla ničesar več; samo pogledala ga je tako mило, da ne pozabi tistega pogleda svoje žive dni. Dolgo, dolgo so počivale takrat materine oči na njem in so zrle tako turobno, da je naposled že njemu prihajalo težko. Naposled sta se zalesketali v materinih očeh dve solzi ter sta spolzeli po njenem velem licu.

Tudi tega ni vedel tedaj, zakaj ga je mati tako gledala in zakaj so se ji bile zasolzile oči. O, sedaj pa ve dobro, še predobro, kaj je vse to pomenilo! Mati je takrat videla bližnjo bodočnost njegovo. In zato ji je bilo težko, saj je grenak kruh, če ga nam režejo drugi, tuji ljudje. Lovro sam to najbolje ve. Saj služi že skoro leto dni pri Zakotniku. No, pa se že živi, ker se mora. Sedaj služi za pastirja, čez par let bo že hlapec, in potem? E, potem bo šel pa po svetu, iskat si boljšega zaslužka in boljšega kruha. Kadar pa dosti prisluži tam v tujini, takrat se pa vrne v to-le dolino, kjer je njegova dobra mati, in že ve, kaj napravi takrat.

V takih mislih pride Lovro ravno iz gozdička. Pred njegovimi očmi se je odprla precej velika, njemu dobro znana dolina. Preživel je v nji najljepša leta — otroška leta — ob strani ljubljene in ljubeče matere. —

Na okrog po dolini so se razprostirale vasi s poljem in s travniki. Na sredi tiste doline pa je stala župnijska cerkev in ob nji je bilo pokopališče. Od vseh koncev in krajev so tedaj vrelí največ črno oblečeni ljudje proti cerkvi. — Ker bi ne bilo lepo, če bi Lovro capljál bos in bi ga drugi gledali, zato sede na bližnji kamen in si obuže črevlje. Potem jo pa mahne v dolino. In tudi on jo zavije proti cerkvi in pokopališču.

Ko je stopil Lovro na pokopališče, je bilo ondi še polno ljudi. Stali so v gručah ob grobovih in se tiho pogovarjali. Nekateri so tudi ihteli in si brisali objokane oči. Grobovi so bili večinoma lepo okrašeni, in na njih so gorele lučce. — Tudi Lovro poišče tam pri zidu dobro mu znani grob. Poiskal ga je lahko, saj je bil čisto ločen od drugih grobov. Zakaj bil je popolnoma zapuščen in obrasten s travo. Nihče ni stal pri njem, nihče ga ni osnažil, nihče ni prižgal na njem luči. In tesno je bilo Lovru pri srcu, ko je stal ob grobu svoje — matere. Nehote se mu upognejo kolena, poklekne in moli za svojo dobro mamico. Med molitvijo mu stopijo solze v oči . . .

No, pa dolgo ni jokál Lovro na materinem grobu. Saj je vedel, da solze ne predrugačijo njegovega položaja. Zato hitro vstane, si obriše solzne oči in prične s svojimi rokami popravljati grob. Največjo travo potrga, nekaj je populi in tupatam pridene ali odvzame nekaj prsti. Grob je bil kmalu lepši. Potem izvleče iz suk njice dve sveči, ki ju je bil prinesel s seboj, ju razlomi in prižge na materinem grobu. — Tudi očetov grob je hotel poiskati, a bil je že prekopan. Zato se vrne k materinemu grobu.

Tako toplo, tako prijetno že dolgo ni bilo Lovru pri srcu kakor fakrat. Gledal je plapolajoče sveče in mislil na mamico. Vedel je, da vse to gotovo vidi tudi njegova mati v nebesih in se raduje nad svojim dobrim sinom, ki ga je imela tako rada in ki je ni pozabil tudi po smrti. Gotovo mu izprosi pri Bogu, da se bo Lovru dobro godilo.

Sveče so že zdavnaj pogorele; le tupatam je še katera ugašala. Tudi Lovrove so bile že ugasnile. Ljudje so se razhajali. Lovro pa se je kleče poslavljál od svoje matere, od njenega groba. Potem je vstal in šel urno proti Zakotju. Bil je miren in potolažen. Veselo je korakal, dasi se je že mračilo. V duhu je pa gledal podobe bodočnosti. Samega sebe vidi, kako dela tam daleč v veliki tvornici med tujimi ljudmi. S pridnim delom in s poštenostjo pa raste vedno bolj kupček denarja, ki ga je odločil za materin spomenik. In potem se vrne v to dolino in postavi svoji dobri materi lep kamenit križ na grob.

